

Excursiedag bestuur Oase 9 december 2006 - Stadsnatuur in Amsterdam

Het eerste deel met speciale aandacht voor varenbegroeiingen op muren.
Het tweede deel bezoeken we IJburg en het Diemerpark.

Vooraf

Amsterdam of beter het stedelijk gebied van Groot Amsterdam behoort, wat betreft hogere planten en dieren, tot de soortenrijkste gebieden van Nederland. Dit komt doordat er veel antropogene milieus en biotopen voor hen voorhanden zijn, bovendien is er veel dynamiek en is het (micro-)klimaat er anders dan buiten de stad. Er gebeuren danook voortdurend andere en nieuwe dingen in het stadsmilieu, allerlei ontwikkelingen ook op natuurgebied.

Deze spontane natuur in de stad, ook wel stadsnatuur genoemd, trekt al vele jaren de aandacht van mensen. Reeds Eli Heimans en Jac.P. Thijsse hadden er veel oog voor.

In de afgelopen jaren hebben een aantal gepassioneerde mensen deze natuur uitgebreid onderzocht, geïnventariseerd en in kaart gebracht. De resultaten zijn verbluffend, buitengewoon interessant en hoop gevend voor de toekomst.

Voor de floristiek heeft dit o.m. geleid tot het onderscheiden van een nieuw planten-geografisch district in ons land: het urbane district.

Voor wie er oog voor hebben, is er in de stad dus veel te beleven op natuurgebied.

Daarvan hopen we met deze excursie een aantal aspecten te zien en te beleven.

Te volgen route vanaf Bergen aan Zee – zie plattegrond

Vanaf Bergen aan Zee rijden wij de autosnelweg A9 Alkmaar-Amstelveen, bij het knooppunt Rottepolderplein (oostkant van Haarlem) nemen we de afslag naar Amsterdam (en Zwanenburg / Halfweg) = N 200 en komen zo via Halfweg op **de Haarlemmerweg** (zo heet de N 200 hier) waarlangs ter linker(=noord)zijde de Haarlemmervaart loopt) Amsterdam-West binnen.

Eerste deel = muurbegroeiingen

Wester Gasfabiek

Bijna aan het einde van de Haarlemmervaart ligt aan de overzijde daarvan het Westerpark en het terrein van de voormalige Wester Gasfabriek. Beide gaan we bezoeken.

Hiervoor gaan we de oude ijzeren ophaalbrug over. Zie verder volgende bladzijde, 2^e alinea.

Het terrein is ca. 50 ha groot en gelegen in de Brettenzone, een strook gelegen tussen de spoorlijn Amsterdam-Haarlem en de Haarlemmervaart, zich uitstrekkend tussen de Haarlemmerpoort in Amsterdam en Haarlem.

Amsterdam had in vroeger dagen haar eigen energievoorzieningen, o.a. voor elektriciteit en stadsgas. Dit laatste werd ter plaatse uit kolen gewonnen en voorzag de Amsterdammers van gas voor verwarming, koken, verlichting, enz.

Daartoe werden eind 1800 begin 1900 twee speciale fabrieken gebouwd, de Zuider Gasfabriek aan de Amstel bij de Omval en de Wester Gasfabriek. Het waren gespecialiseerde gemeente bedrijven die Amsterdam ca. ¾ eeuw van stadsgas voorzagen.

Met de komst van het aardgas in de jaren 1960 werden de gasfabrieken overbodig en kwamen de gemeentelijke gasbedrijven langzaam op nonactief om tenslotte te worden opgeheven.

Op het terrein van de vroegere gasfabriek is nu het Cultuurpark Wester Gasfabriek ingericht, het kwam gereed in 2003.

De oude gebouwen zijn gerestaureerd en hebben nieuwe bestemmingen gekregen met vooral uitingen van kunst en cultuur. Op het grote terrein is een nieuw, modern park aangelegd. Voor het ontwerp werd een prijsvraag uitgeschreven die werd gewonnen door Eva Gustavson, een Zweedse landschapsarchitecte die tegenwoordig ook in Amerika werk uitvoert.

In het park zijn interessante onderdelen te zien, o.a. water- en moerasgedeelten en een **varengedeelte**.

Bijna aan het einde van de Haarlemmerweg gaan we **het terrein van de Wester Gasfabriek op via de oude metalen ophaalbrug** en kunnen ter plekke de auto's parkeren.

Op de stenen walmuren –gebouwd van liggend gestapelde basaltkolommen- langs de Haarlemmervaart groeien bijzondere varensoorten. Aan de Haarlemmerwegkant, ca. 50 m ten westen van de oude brug: **muur-, gewone eik-, steenbreek- en mannetjesvaren**.

De oever op het fabrieksterrein, langs de Polonceaukade: **veel muurvaren** bij de oude brug, wat verder van de brug: **zwartsteel** mooie, rijke populaties, **muurvaren** en **muurleeuwenbek**.

Het varengedeelte in het nieuw aangelegde cultuurpark heeft een varensortiment van zowel inheemse als niet inheemse soorten.

Direct naast de oude ophaalbrug is in een oud gebouw een leuke gelegenheid voor koffie en/of lunch: De Bakkerswinkel. Aparte, leuke sfeer en ook wat geserveerd wordt is van originele kwaliteit.

Na het Cultuurpark W.G.F. lopen we via het oude Westerpark naar de Haarlemmerpoort. Het Westerpark is een van de oudste parken in Amsterdam. Het werd in 1891 aangelegd in de landschapsstijl naar een ontwerp van Ir. Van Niftrik, een civiel-technicus in dienst van de gemeente Amsterdam.

We komen bij de Haarlemmerpoort.

Op een van de muren van de vijverkom groeit bij de brug een **populatie tongvaren**. Aan de andere zijde van de straat aan de Korte Marnixkade groeien enkele **steenbreekvaren**.

We gaan terug naar de auto's, verlaten de Wester Gas Fabriek en via het laatste stukje Haarlemmerweg slaan we bij het eerstvolgende kruispunt (stoplichten) linksaf en gaan het Westerpark (zo heet de straat hier ook) in, onder het spoor door direct rechtsaf de Houtmankade op (langs het Westerkanaal). We komen aan het IJ bij de Westerkeetsluis, hier rechts de van Diemenstraat in richting Westerdok. Met mooi zicht op Het Veem, komen weer aan het IJ bij de vroegere graanoverslag. Hier links in, langs de oude graansilo's –die afgedwongen door de kraakbeweging, behouden zijn gebleven en fraai gerestaureerd en opgeknapt tot woon- en werkappartementen- rijden we tot het einde (draaicirkel). Even uitstappen en genieten van dit unieke punt met sfeervolle gebouwen midden in het water, aan de zijkant van het IJ met zicht op de Oude Houthaven.

Weer terug, rechtsaf het Westerdok op, komen we al direct aan Het Stenen Hoofd, een korte, kunstmatige landtong die het IJ insteekt met oude los- en laadkaden. Naar verwachting kunnen we voor het hek wel (even) parkeren. Fraai zicht op het IJ, alweer.

Op de basaltstenen muren met houten remmingwerken zijn fraaie varenpopulaties te zien: **steenbreek-, gewone** (moeten ook enkele exemplaren van de **brede** voorkomen) **eikvaren, mannetjes-, wijfjes-,** en de in ons land zeer zeldzame **schubvaren**. Voor muursituaties zijn de mannetjes en wijfjes vaak zwaar te noemen.

Vanhier via de de Ruijterkade achter het Centraal Station langs (waar druk gewerkt wordt aan het nieuwe, grote, deels ondergrondse, busstation) -dus het IJ aanhouden- over de nieuw aangelegde wegen naar de Piet Heinkade.

De oude vemen en andere gebouwen zijn deels verdwenen en deels –na restauratie en soms best wel mooi-, opgenomen in de grootschalige, gloednieuwe bebouwing. We rijden links het Withoedveem in (kort na het nieuwe Muziekcentrum op de hoek van een zwartstenen gebouw een smal straatje tussen de nieuwe gebouwen) naar de Oostelijke Handelskade, hier nu Veemkade geheten (de vemen = pakhuizen droegen eigen namen, Blauwhoed-, Withoed-, Roodhoed-, Groenhoedveem, weer andere pakhuizen en gebouwen trouwens ook, zoals De Zwijger, Brazilië, Panama). We kijken op de IJhaven, dit is dus niet het "echte" IJ.

Op de basaltstenen kademuren groeien vele **Mannetjes-** en **Gewone eikvarens**, hier en daar **Muurvaren**. Op de muren en remmingswerken hier, evenals elders op andere kademuren, groeien behalve vele varens ook andere kruiden, zoals koninginnekruid, boerenwormkruid, bezemkruiskruid, bijvoet, e.a. Zij zorgen nogal eens voor een vrij ruige begroeiing die het zicht op de varens wat vertroebelt.

We keren weer terug naar, links af, de Piet Heinkade.

We hebben even oog voor de nieuwe beplantingen van en langs het verhoogd liggende spoor, hier heeft men inheemse houtige soorten toegepast:

Bezembrem tegen het spoortalud en iep (bomen) en beuk (hagen) op de vlakliggende delen. Tegenover het lage, zeer lange gebouw Brazilië (waarin nu een C1000 supermarkt zit), zien we het fraai opgeknapte Lloyd Hotel, gebouwd in de Amsterdamse Schoolstijl, en jarenlang in gebruik geweest als inrichting voor jeugd-gestraften.

We gaan linksaf de Verbindingsdam op (links IJhaven en rechts Ertshaven) en komen op het Azartplein, op het KNSM-eiland, met een fraai uitzicht op het (nu "echte") IJ.

We zoeken een **parkeerplek** (parkeermeters !) en bekijken de muren van de Sumatra- en de Surinamekade. Hierop vele **Gewone eik** en **Mannetjesvaren**, met hier en daar (en dus moeilijk vindbaar) **Muur-, Zwartsteel** en **Blaasvaren**.

Ton Denters, auteur van de zeer interessante, want boordevol vreemde / exotische / nieuwe soorten, gegevens en kleurenfoto's van alle opgenomen soorten, gids "**Stadsplanten, veldgids voor de stad**" (Fontaine Uitgevers 2004 en een echte aanrader !) vertelde me, toen ik hem ter voorbereiding van deze excursie om wat nadere gegevens vroeg, behalve een aantal nadere groeiplekken van bijzondere soorten eveneens dat op de ca. 6 km kademuren in het oostelijk havengebied ongeveer 10.000 varens voorkomen (zijn vrij nauwkeurig geteld). Zij worden geteld en gemonitord door een groep zeer betrokken vrijwilligers. Deze tevoorschijn gekomen rijkdom is onderkend door het gemeentelijke Stadsdeel Zeeburg en opgenomen als onderdeel van het (dus openbare) groen van dit stadsdeel. Het stadsdeel initieert mede dit vrijwilligerswerk. Het heeft geleid tot een onderzoeksopdracht aan het (cultuurtechnische) bureau Oranjewoud dat een rapport hierover uitbracht. O.a. dit laatste en het werk van de inventariserende en monitorende vrijwilligers waren aanleiding dat er plannen in ontwikkeling zijn tot opknappen van de kademuren met opneming in het gemeentelijke (stadsdeel-)bestemmingsplan met technische bescherming van de muren (soms spreekt men wel van verticale groene monumenten).

Ton is als ecooloog in dienst van de provincie Noord-Hoolland. Hij is een gepassioneerd florist, ook in zijn vrije tijd doet hij uitgebreid veldonderzoek. Als resultaat daarvan schreef hij samen met Rina Ruesink en Bart Vreeken "Van muurbloem tot straatmadelief – Wilde Planten in en rond Amsterdam" (KNNV, 1994). Tevens was hij jarenlang districtscoördinator

van Floron en schreef hij in dit verband samen met Bart Vreeken voor de gemeentelijke dienst Ruimtelijke Ordening (dRO) van Amsterdam de "Flora-atlas van de regio Amsterdam" (1998).

Het echte IJ

Vooraf vanaf de Sumatrakade, maar eigenlijk nog meer vanaf Surinamekade hebben we een prachtig uitzicht op het hier nog vrij grootschalige IJ, ooit het open havenfront van Amsterdam aan de Zuider Zee.

In Europa bezitten slechts twee havensteden een open havenfront: Barcelona en Amsterdam. Voorheen was het IJ veel groter en breder, het strekte zich als uitloper van de Zuider Zee westwaarts uit tot aan de binnenduinrand (dit laatste deel heette Wijker Meer). In de breedte kwam het tot aan de (huidige) Prins Hendrikkade. De grootste fout die men in de 19^e eeuw maakte (zo zien velen het nu althans), was om het Centraal Station met toe- en afvoerende spoorlijnen, emplacementen, e.d. geheel in het open IJ aan te leggen. Hierdoor werd het historische, oude IJ sterk verkleind en ging het vrije uitzicht vanuit het oude stadscentrum (huidige Pr. Hendrikkade en Damrak) verloren. Voorts werden, na de aanleg van het Noordzee kanaal, in het IJ enkele grote eilanden aangelegd met laad- en loskaden met pakhuizen en vemen voor zeeschepen. Amsterdam was toentertijd nog altijd een belangrijke zeehaven.

In vroeger eeuwen lagen de zeevaarders tot vlak voor de Prins Henrikkade afgemeerd. Het tegenwoordige Scheepvaartmuseum was ooit als 's Lands Zeemagazijn gesitueerd midden in het water. Van hieruit werden de zeilschepen, die rondom in de directe omgeving voor anker lagen, bevoorrad met scheepsbehoeften en materialen om op weg te kunnen gaan naar de Oost en de West. In de directe omgeving lagen de eilanden (Katten-, Witten-, Uilenburg) met scheepstimmerwerven en -hellingen, taanderijen, touwslagerijen, e.d.

Tegenwoordig zijn de oude kaden en eilanden bebouwd met nieuwe woonappartementen, de meeste in het dure / duurdere segment. Deze woningen, met fraaie uitzichten op historisch water, zijn erg gewild en gezocht.

Met deze sterk veranderde bestemming en functie van dit deel van de Amsterdamse haven is, vooral de laatste 15 jaar, een geheel ander beeld aan en in de haven ontstaan.

Interessant is natuurlijk dat men de oude en historische, en door velen geliefde, situaties zo (veel) mogelijk (al had het nog veel beter gekund+ volgens anderen) gerespecteerd heeft en opgenomen in de nieuwe plannen, waardoor verleden en heden op een interessante manier met elkaar verbonden blijven.

Dat hierbij niet is voorbij gegaan aan de reeds aanwezige, in de loop der jaren spontaan ontstane, stadsnatuur is verheugend. Sterker nog: deze stadsnatuur heeft verantwoordelijke bestuurders de ogen geopend (de eerlijkheid gebied te zeggen dat zij daarbij wel stevig moesten worden geholpen door gepassioneerde burgers) voor nieuwe kansen voor "nieuwe" natuur in de stad.

Dit laatste is het thema van het tweede deel van onze excursie, namelijk het bezoek aan IJburg en het Diemerpark.

Richting IJburg en Diemerpark

We gaan terug over de Verbindingsdam, met de weg mee naar rechts en bij het volgende kruispunt met verkeerslichten naar links de van Eesterenlaan in -ondertussen niet te snel rijden en letten op de mooie beelden met o.a. oude pakhuizen-, tot de Cruquiusweg dan links en met de weg meegaand kort hierop de Veelaan rechts in, om -over twee kort achter elkaar gelegen waterlopen- bij het kruispunt met verkeerslichten linksaf de Zeeburgerdijk in te slaan.

Aan het einde ervan gaan we links af de Zuiderzeeweg op, richting IJburg.
Via de hoog boven het water hangende Schellingwouderbrug gaan we naar de overzijde van het water (ondertussen kunnen we rechts het Nieuwe Diep / Amsterdam Rijnkanaal en het Diemerpark zien liggen en volgt het buiten-IJ).

Een andere mogelijkheid is om vanaf de Verbindingsdam komend en naar rechts gaand de Piet Heintunnel (onder het IJ door) te nemen, we komen dan min of meer uit direct voor de aanrij naar de BeHa-brug. We spreken dat nog nader af.

Al gauw zien we de nieuwe witte brug naar IJburg, de zgn BeHa-brug, in het IJmeer liggen. Dus rechts af, richting BeHa-brug, weg nr. S 114 overgaand in de IJburglaan. Via BeHa-brug komen we op het Steigereiland en via de volgende, platte brug, op het Haveneiland.

Hier komen we spoedig bij de bij de eerste bebouwing en is direct rechts het restaurant waar **Martin Melchers ons om 14.00 uur opwacht**, om met ons rond te wandelen in het nieuwe gebied.

Tweede deel - IJburg en Diemerpark, nieuwe stadsnatuur in ontwikkeling

We treffen **Martin Melchers** om 14.00 uur **bij het restaurant Blok 4**. Hier (of in de directe omgeving) parkeren we de auto's.

Martin is part time in dienst bij dRO als stadsecoloog en doet in het veld (dus ook in de stad) onderzoek –inventariseren en monitoren- naar de ontwikkeling van wilde planten en speciaal naar wilde dieren in Amsterdam.

Hij is een kenner van met name de dieren en hun wereld in (Groot-)Amsterdam, t.w. voorkomende soorten, hun verspreiding, aantalontwikkelingen, biotoopeisen, verloop in de tijd, bedreigingen, e.d.

Hierover schreef hij samen met andere specialisten een aantal boeken die veel populariteit genieten, zoals:

Haring in het IJ – de verborgen dierenwereld van Amsterdam

Sijsjes en drijsijsjes – de vogels van Amsterdam

Paardenbijters en mensentreiters – de veelpoters van Amsterdam

De Wilde Stad – 100 jaar natuur in Amsterdam

Onverklaarbaar gelukkig – over de natuur in Amsterdam en de rest van Nederland

Leven in de stad – Betekenis en toepassing van natuur in de stedelijke omgeving, samen met Johan van Zoest, (KNNV 2006), **gloednieuw** en 8 november 2006 het eerste exemplaar aangeboden aan de wethouder van Ruimtelijke Ordening –waaronder Groen valt- mevrouw Marijke Vos. Dit is, vooral nationaal gezien, een **belangrijk boek**.

Soms ook zette hij anderen ertoe aan om over een planten- / dierengroep te schrijven, zoals:
Rob Chrispijn - Champignons in de Jordaan

Riekel de Bruijne & Telle Neckheim - Van nonnetje tot tonnetje, recente en fossiele weekdieren van Amsterdam.

Weer anderen schreven zelf over een specifieke groep, zoals we al zagen bij Ton Denters, maar bijv. ook:

Ruud Vlek – Amsterdamse Vogelhistorie - nieuwe vogelsoorten in de regio, Groot-Amsterdam door de eeuwen heen: de historische ontwikkeling van de avifaunistische lijst van Amsterdam 1285-1999

Ellen de Bruin e.a. – Vogelen in Amsterdam. Over vrij vliegende vogels in en rondom A'dam.

Met dit alles –en nog veel meer, want de genoemde publicaties zijn bij lange niet uitputtend- is (Groot)Amsterdams wellicht de best onderzochte stad, in elk geval een van de best onderzochte steden, ter wereld op het gebied van spontane natuur in de stad.

Martin zal ons rondleiden over IJburg en het Diemerpark.

Vanaf de eerste aanleg van IJburg –door opspuiten van zand, gewonnen op grote diepte elders in het IJsselmeer- doet Martin er onderzoek. Hij kende het gebied al van vroeger en tegenwoordig kent hij het als geen ander.

IJburg wordt aangelegd als nieuwe woonwijk van Amsterdam in de vorm van eilanden in het IJmeer, het meest zuidelijke deel van het IJsselmeer, de vroegere Zuider Zee. De oude zeedijk, hier Diemerzeedijk geheten, keerde voorheen het zeewater en later het IJsselmeewater. Het was een zout gebied, dat na de afsluiting van de Zuider Zee in 1932, nog lange tijd haar zilte karakter behield. De Diemerzeedijk was vroeger bij natuurliefhebbers reeds een geliefd gebied, zo ook van Jac.P. Thijsse, die hier reeds eind 19^e en begin 20^e eeuw veel wandelde om er aan natuurgenot en –studie te doen.

Ter hoogte van Diemen, eens een boerendorp ten zuid-oosten van Amsterdam, lag de Diemer buitendijkse polder, een stuk veenland. Jac.P. Thijsse kwam hier genieten van het rijke vogelleven.

In de jaren 50 tot en met 70 van de vorige eeuw gebruikte de gemeente Amsterdam dit buitendijkse land om er een grootschalige afvalstort van te maken, niet alleen voor de stad zelf maar ook voor de regio. Aanvankelijk baggerstort, werd het later een berucht gebied o.a. vanwege het vele giftige en chemische afval dat er gedumpt werd en deels ook verbrand. Zelfs van ver buiten de regio kwam men er storten.

De troep werd afgedekt met allerlei spul en specie –zoals het plaatselijke veen, slooppuin, vrijkomende grond van bouwputten, zand, enz., enz.- om het smerige afval in te pakken en de smerigheid nog wat aan het oog te onttrekken.

Het stortterrein was vanaf de jaren 80 niet langer vrij toegankelijk. Het werd afgesloten voor het publiek en hierdoor kon zich de reeds spontaan ontstane eerste natuur ongestoord verder ontwikkelen. Allerlei plantensoorten sloegen op (vele kruidachtigen, wilgenbos -met o.a. mannetjes-, stekel- en tongvaren-, struwelen, rietmoeras), dieren verschenen (allerlei vinkachtigen, ijsvogel, ringslang, konijn).

Op de strook grasland aan de binnenzijde van de Diemer Zeedijk, langs het Amsterdam-Rijnkanaal, ontwikkelde zich rietmoeras en een groot schietwilgenbos, ruig en grotendeels ontoegankelijk, maar vol spontaan dierenleven (o.a. rietvogels, broedende havik).

Het gebied was zeer soortenrijk, waaronder een aantal bijzondere of zeldzame, ook weer niet zo vreemd, gezien de vele variatie waarvoor de mens, met al zijn rotzooi maken, had gezorgd. Tussen 1982 en 1996 was het gehele gebied een soort niemandsland.

Toen de plannen voor de nieuwe woonwijk IJburg werkelijkheid gingen worden besloot Amsterdam de vuilstort te saneren, bestaande uit isolatie en afdekking van het gevaarlijke substraat, en er een recreatiepark voor de bewoners van IJburg van te maken: het Diemerpark. Met zijn 54 ha zou het iets groter worden dan het beroemde Vondelpark.

Daartoe moest het dus "geschoond" worden, tussen 1998 en 2003 vond deze sanering plaats. In grote lijnen kwam dit neer op: eerst totale kaalslag van het gebied met egalisering van het sterk geaccidenteerde oppervlak, vervolgens het aanbrengen van een 5 km lange schermwand (tot ca. 25m onder NAP) van cementbentoniet waarin een laag folie. De bovenkant werd geheel afgedekt met folie en een 1m dikke bentonietlaag (een soort zeer fijne, waterdichte klei uit China). Op deze isolatieconstructie, in feite een soort omgekeerde doos, kwam een leeflaag van diverse bodemsoorten, vooral zand en rivierklei, in dikte sterk variërend. Deze werd niet vlak maar met allerlei (soms vrij sterke) hoogteverschillen en reliëf aangebracht, waartoe ook de wadi's zijn te rekenen, die de oude slootjes en kreekjes vervangen. Binnen de omgekeerde doos werden hoogstaande technische voorzieningen aangebracht om allerlei vrijkomende chemische stoffen en verbindingen met het grondwater op te pompen en dit vervolgens te zuiveren en af te voeren. Dit proces is opgevat als in feite eeuwigdurend.

Voor het gebied werd door dRO, in de persoon van landschapsarchitect Ruwan Aluvihare, een ontwerp gemaakt getiteld "Diemerpark, park tussen stad en natuur". Aluvihare nam daarvoor het oude landschap van vlak voor de kaalslag, met zijn mozaïek aan bodemsoorten en vegetatie als inspirerend uitgangspunt. De kunst is volgens de architect 'de druk vanuit de stad op zo'n manier te weerstaan dat speciale natuur zich toch kan handhaven en ontwikkelen'. De drie te onderscheiden eenheden van het Diemerpark na de sanering zijn: het parkgedeelte binnen de schermwanden, de kustlijn en het moeras (ARK-zone). De zonering van het gehele D.park loopt van druk naar rustig. Recreatieve voorzieningen staan vooral in de noordwest-punt, de kop van de dijk, op het programma. In zuidoostelijke richting, de romp en de staart, wordt het park steeds rustiger en de begroeiing ruiger. De staart van het park wordt moeilijker toegankelijk voor het publiek.

Het beheer van het groen in het D.park ligt niet vast. De kaders die in de plannen worden aangegeven, zijn ruim genomen. Men onderkent dat het beheer grote invloed kan en moet hebben op de kwaliteit van het park. De beheerder dient in te spelen op de moeilijke voorspelbare ontwikkelingen. Het is aan de beheerder om kansen te benutten door plaatselijk spontane ontwikkeling toe te staan en af te wachten wat de resultaten zijn of actief in te grijpen door bijvoorbeeld te zaaien of te maaien. Het beheer van het park is in handen van stadsdeel Zeeburg.

Diemerzeedijk, zand erover

Voor bovenstaande informatie over het Diemerpark citeer ik dankbaar uit het boek "Diemerzeedijk, zand erover" (Amsterdam 2004) dat Martin samen met Joris Weijtens schreef en dat "verhaalt de opkomst, val en wonderlijke wederopstanding van de Diemerzeedijk. Historische feiten worden afgewisseld door persoonlijke herinneringen en beschrijvingen van de verrassend afwisselende natuur. Hierdoor ontstaat een levendig beeld van dit deel van Amsterdam....".

Ik heb Martin gevraagd een aantal exemplaren van dit opmerkelijke en hoogst interessante boek mee te nemen, zodat degenen onder ons die het willen aanschaffen daartoe gelegenheid hebben.

Afsluiting / einde excursie

Nadat we het nieuwe gebied hebben bekeken, zal het wel ongeveer 17.00 uur geworden zijn. Het lijkt me heel aardig als afsluiting (en altijd goed voor bestuur-sekretariaat-team-building) samen een borrel te drinken en misschien vervolgens met elkaar –en natuurlijk ook met Martin- nog wat te eten. Het genoemde restaurant Blok 4 lijkt daartoe een goede gelegenheid. Vanhier zijn we bovendien snel weer op het Centraal Station of op de autosnelwegen die we zoeken op weg naar huis.

Amstelveen, november 2006
HCK

Bijlagen

1. bladen 109 / 110 en 111 uit de ANWB Topografische Atlas Nederland 1:50.000
2. deel van kaart Noord-Holland en Friesland, fascimile. Afkomstig uit de Brusselse atlas (1573) van Christiaan Sgroten. Uitg. Wolterts-Noordhoff.
3. bladen 92 / 93 en 102 / 103 uit de Grote Historische Provincie Atlas 1:25.000 Noord-Holland 1849 – 1859
4. blad no. 348, uitgave 1912, van stafkaart (?)
5. Op expeditie in de Amsterdamse jungle, Henk van Halm, dagblad Trouw 27.11.1996
6. De Diemerzeedijk. Hier nam de natuur bezit van Nederlands smerigste gifbelt, Henk van Halm, dagblad Trouw 23.11.1996
7. Plattegrond(je) IJburg in ontwikkeling